

KOKU – Poročilo o izvedbi notranje programske evalvacije študijskih programov Zgodovina na Filozofski fakulteti UM

Razširjeni povzetek poročila o izvedbi notranje programske evalvacije študijskih programov Zgodovina na Filozofski fakulteti UM

Skladno z dokumentom Procesi notranjega upravljanja in spremljanja kakovosti študijskih programov na Univerzi v Mariboru, se z razširjenim povzetkom poročila o izvedbi notranje programske evalvacije, vključno z odločitvijo Senata Univerze v Mariboru, seznanili notranje in zunanje deležnike.

Evalvacijska komisija (v nadaljevanju: Komisija), ki so jo sestavljali: 1) visokošolski učitelj z ustreznimi izvolitvami s področij evalviranih študijskih programov, ki ni zaposlen na Univerzi v Mariboru in ni v drugem pogodbenem razmerju s fakulteto, katere študijski programi so predmet evalvacije, 2) visokošolski učitelj zaposlen na Univerzi v Mariboru, ki ni v delovnem ali drugem pogodbenem odnosu s fakulteto, katere študijski programi so predmet evalvacije in 3) študent, ki ni študent fakultete, katere študijski programi so predmet evalvacije, je vsebinsko uskladila strokovno mnenje in pripravila Poročilo o izvedbi notranje programske evalvacije naslednjih študijskih programov Zgodovina Filozofske fakultete Univerze v Mariboru:

- 1. Zgodovina, enopredmetni program 1. stopnje**
- 2. Zgodovina, dvopredmetni program 1. stopnje**
- 3. Zgodovina, enopredmetni nepedagoški program 2. stopnje**
- 4. Zgodovina, dvopredmetni pedagoški program 2. stopnje**
- 5. Zgodovina, dvopredmetni nepedagoški program 2. stopnje**
- 6. Zgodovina, program 3. stopnje**

Obisk Komisije je potekal preko spleta, MS Teams in je vključeval pogovore članov Komisije s pedagoškim in nepedagoškim osebjem, vodstvom članice univerze, predstavniki študentov, diplomantov ter zunanjih deležnikov. Članica univerze je Komisiji med njenim obiskom omogočila vpogled v vso dokumentacijo, ki jo je ta potrebovala za izvedbo notranje evalvacije. V času obiska Komisije so bili na razpolago vodje evalviranih študijskih programov ter zaposleni, ki so vključeni v procese v povezavi z evalviranimi študijskimi programi.

Obisk je bil izveden dne 10. 12. in 11. 12. 2020. Ob koncu evalvacijskega obiska so bili preliminarni zaključki Komisije javno predstavljeni zainteresiranim posameznikom na fakulteti.

Filozofska fakulteta na pripravljeno Poročilo o izvedbi notranje programske evalvacije ni imela pripomb, dodala je le nekaj pojasnil, ki jih je komisija v celoti upoštevala. S tem je poročilo postalo končno dne 11. 3. 2021 in posredovano fakulteti. Oddelek za zgodovino je v 60 dneh pripravil akcijski načrt, ki je priloga temu poročilu.

Samoevalvacijska poročila študijskih programov (v nadaljevanju SEP ŠP) Zgodovine so pripravljena na osnovi zahtev UM. So vsebinsko bogata in vključujejo zahtevane podatke ter njihove analize. Pripravljajo jih vodje študijskih programov (v nadaljevanju ŠP) Zgodovine. S svojo vsebino in izsledki imajo potencial za izboljševanje ŠP Zgodovine. Na UM so v letu 2020 opravili vse fakultetni projekt prenovе učnih načrtov na posameznih ŠP, ki je vključevala posodabljanje vsebin predmetov, predvsem pa ciljev, učnih izidov in kompetenc. Tudi člani Oddelka za zgodovino so prenovili svoje učne načrte in tako prispevali k razvoju in posodobitvi ŠP Zgodovine. Pri tem so jim pomagali določeni izsledki SEP ŠP Zgodovine.

Izsledki SEP ŠP Zgodovina vključujejo pri vseh ŠP določene ukrepe oz. naloge, ki so posledica ugotovitev pri evalvaciji ŠP. Iz samoevalvacijskega poročila (SEP) je razvidno delo na posodabljanju in ohranjanju aktualnosti študijskih programov ter kontinuirana skrb za ustvarjanje kakovostnega izobraževalnega okolja. Pri navedenih ukrepih oz. načrtovanih nalogah bi bilo treba jasneje zapisati odgovornost in časovne okvirje.

Ne glede na prednosti pripravljenih SEP ŠP Zgodovine je moč zaznati precej možnosti za njihovo izboljšanje. Poglavitni očitki komisije je, da so SEP ŠP Zgodovina zelo podobna tudi v točkah, kjer bi pričakovali bolj specifične ugotovitve stanja na posameznih ŠP Zgodovine. V SEP se posledično ponavljajo določene ugotovitve, pa tudi težave študentov, ki prav gotovo niso značilne za vsakega izmed študijskih programov Zgodovine. SEP ŠP Zgodovine so si preveč podobna v dveh pogledih: za vsak študijski program posebej skozi tri leta in tudi med posameznimi ŠP po celotni vertikali znotraj enega leta. Prav tako bi bilo potrebno bolj konkretno analizirati statistične podatke o stanju na ŠP Zgodovina in na njihovi osnovi pripraviti bolj specifične ukrepe.

Udeleženci (vodstvo, predavatelji in strokovne službe) so povedali, da pri pripravi SEP ŠP Zgodovina uporabljajo različne vire, ki so lahko formalni, pogosto pa tudi neformalni. V pripravo SEP ŠP vključujejo izsledke ankete o pedagoškem delu visokošolskih učiteljev in sodelavcev, ankete o obremenitvi študentov po učnih enotah, ankete o zadovoljstvu s študijem, analize podatkov in kazalnikov za področje izobraževalne dejavnosti ter analize vpisa. Izsledke za te točke pripravijo na osnovi podatkov, ki jih prejmejo iz UM. Pomanjkljivi so podatki o zaposlovanju diplomantov, ki jih sami sistematično ne zbirajo, tudi iz UM oz. preko ministrstva jih zaenkrat ne prejmejo. Statistični podatki v SEP ŠP so vključeni, je pa pomanjkljiva njihova interpretacija oz. diskusija, saj je v vsebinskem delu večinoma zgolj opisni povzetek številčnih vrednosti.

Predavatelji in asistenti na Oddelku za zgodovino imajo zelo dobro medsebojno komunikacijo in formalno ter neformalno izmenjujejo informacije, vezane na izvedbo študijskih programov Zgodovine. Nekoliko pa peša poznavanje izsledkov, ki jih je moč najti v SEP ŠP Zgodovine, in ki jih pripravljajo vodje ŠP Zgodovine, čeprav naj bi bili z izsledki samoevalvacije seznanjeni vsi člani oddelka na oddelčnih sejah. Predavatelji, ki niso vodje študijskih programov, se niso spomnili predlaganih ukrepov iz zadnjih treh SEP ŠP Zgodovina. Spomnili so se priporočil NAKVIS, predvsem v smislu kadrovske pomladitve oddelka in bolj intenzivnega raziskovalnega dela. Menijo, da je napredek na obeh področjih znaten.

Študenti funkcionarji so obveščeni o izsledkih SEP fakultete, ki ga tudi obravnavajo na sejah Študentskega sveta FF. Ne poznajo pa SEP ŠP in jih na svojih sejah tudi ne obravnavajo. Študenti ŠP Zgodovina so zatrdili, da je komunikacija s predavatelji, asistenti in strokovnimi službami sicer na zelo visokem nivoju, ter da opravljajo neformalne pogovore o izvedbi študijskega procesa. Prav tako imajo možnost pridobivanja informacij in posredovanja predlogov preko oddelčnega tutorja.

Zunanji deležniki, npr. zaposlovalci, niso neposredno vključeni v samoevalvacijo ŠP, se pa predstavniki oddelka z njimi srečujejo na občasnih dogodkih ter strokovnih ekskurzijah, predvsem pa izmenjujejo informacije neformalno. Na fakulteti se vzpostavljajo programski sveti, kjer naj bi se izmenjava informacij in sodelovanje pri izvedbi študijskih programov okrepilo. Potrebno je izpostaviti mnenje diplomantov ŠP Zgodovine, ki so zagotovili, da so še zmeraj precej v stiku s predavatelji v okviru določenih dogodkov ali pri sodelovanju pri različnih publikacijah. Pri pripravi SEP ŠP sodelujejo najprej predavatelji na Oddelku za zgodovino, samo poročilo pa pripravljajo vodje ŠP Zgodovine. Glavni vir idej za izboljšave in nadaljnji razvoj so srečanja članov Oddelka za zgodovino na sejah, kjer poteka razprava

o ŠP Zgodovina. Pri tem članom oddelka pomagajo tudi strnjena individualna poročila o pedagoškem delu, ki jih prejmejo enkrat letno.

Očitno je, da fakulteta in njeni deležniki pozitivno sprejemajo in dobro razumejo vlogo in pomen celovitega spremljanja in zagotavljanja kakovosti ter skrb za stalno izpopolnjevanje čim širšega kroga sodelavcev na tem področju.

Študentski predstavniki oz. Študentski svet niso nujno vključeni neposredno v pripravo ukrepov za izboljšave ŠP, so pa študentski vidiki zadovoljstva s ŠP vključeni preko formalnih poti (npr. ankete), kakor tudi neformalno preko razgovorov s predavatelji in oddelčnim tutorjem, ki jih le-ti izvajajo med študijskim letom s študenti. Kot smo že omenili, Študentski svet ne obravnava posebej SEP ŠP, ampak zgolj celotno SEP FF.

Zunanji deležniki niso formalno vključeni v krog zagotavljanja kakovosti, so pa člani Oddelka za zgodovino povezani s predstavniki delodajalcev in diplomanti. Oboji so občasno vključeni tudi v pedagoški proces kot gostujoči predavatelji. Nekoliko peša seznanjanje zunanjih deležnikov z izsledki SEP ŠP, kar se bo spremenilo s formalnim pričetkom delovanja Programskega sveta.

Pri pregledu SEP ŠP Zgodovine je komisija ugotovila, da sicer vključujejo posamezne ukrepe, vendar podatek o njihovi realizaciji v poročilu iz naslednjega leta pogosto manjka. Prav tako je moč zaznati, da imajo študenti podobne težave na različnih ŠP Zgodovine, vendar predlagani ukrepi ne sledijo vedno identificiranim težavam. Enako velja tudi za določene identificirane ukrepe, ki se navezujejo na pedagoški kader (npr. potreba po specifičnih izobraževanjih v povezavi s pedagoškim delom). V SEP ŠP Zgodovine manjka bolj sistemski in konsistentni pristop pri identifikaciji in realizaciji določenih ukrepov (akcijski načrt) in kasneje spremljanje realizacije ukrepov. Določene pomembnejše ukrepe oz. načrtovane naloge bi bilo pomembno vključiti v letni akcijski načrt FF. Delovanje Komisije za kakovost FF je pri tem vitalnega pomena.

Ker se SEP ŠP pripravljajo na UM šele tri leta je izjemno težko oceniti njihov vpliv na kakovost ŠP v tem trenutku, še posebej pa oceniti, ali se že pozna učinek uresničevanja nalog oz. ukrepov, ki so na ŠP Zgodovina bili v treh generacijah SEP ŠP.

ŠP Zgodovina so sestavljeni tako po horizontalni in vertikalni osi oz. po kronološkem in geografskem ključu, ki si sledita logično in strukturirano - od prvega do tretjega letnika na prvi stopnji in od prvega v drugi letnik na drugi stopnji. Pri tem je pomembno, da študenti pri tovrstni strukturi in izvajanju ŠP Zgodovine ne zaznavajo pomanjkljivosti in ne navajajo želje po spremembah. Posledično tudi skrbniki ŠP Zgodovine ne načrtujejo bistvenih sprememb pri strukturi ŠP. Komisija pa je zaznala težave dvopredmetnih študentov, ki omenjajo, da predavatelji ne upoštevajo zmanjšane urne obremenitve te skupine študentov. Pogosto predavatelji tudi ne upoštevajo dejstva, da morajo ti študenti glede na ŠP Zgodovine imeti manjšo obremenitev glede obvezne literature.

Na splošno pa predavatelji vsakoletno prilagajajo posamezne učne načrte znotraj ŠP in na tak način vključujejo v predmetni obravnavi svoje raziskovalne interese kot tudi raziskovalne interese oddelka, ter jih predstavljajo študentom. Posledično se posodabljata obvezna in neobvezna literatura. Na tak način je študentom omogočen vpogled v aktualno polje raziskav posameznih predavateljev kot tudi v splošne tokove zgodovinskega razvoja v Sloveniji in regiji.

Tudi sistem demonstratorstva je izdatno prispeval k temeljitejšemu poglobljanju znanja študentov, predvsem na področju znanstvenega dela. Pri pripravi pravilnika, ki je bil sprejet na Filozofski fakulteti UM, so sodelovali tudi študenti. Zainteresirani študenti se na mesto demonstratorja pripravijo preko ŠS - načeloma sta pri vsakem predmetu eden do dva demonstratorja, ki nato tesneje sodeluje (-ta) s predavateljem.

Komisija je torej ugotovila, da je vključevanje praktičnega dela znotraj ŠP Zgodovine izrazito naklonjeno seznanjanju z znanstvenim delom, veliko manj pa je praktičnega dela, ki - če ne upoštevamo obvezne prakse na pedagoških ŠP Zgodovine - bi študente seznanil z drugimi vidiki prakse, kot je denimo delo kustosov v muzejih, arhivistov v arhivih ali denimo novinarjev raziskovalcev v medijih. Zaznati je bilo tudi pomanjkanje interdisciplinarnosti oz. povezovanja zgodovinske metodologije z nekaterimi drugimi disciplinami, zlasti tistimi, ki so še zastopane na FF UM. Precej prostora za razvoj pa je tudi na področju uvajanja in izrabe digitalne humanistike, tako v študijskem procesu kot v namen poglobljanja uporabe sodobnih "pomožnih zgodovinskih ved" v znanstvene namene.

Načini poučevanja so standardni in nespremenjeni že nekaj časa. Pedagoški proces se izvaja v obliki predavanj, ki niso obvezna in seminarskih vaj. Večino vrednosti ECTS pa opravijo študenti v obliki samostojnega dela. Profesorji navajajo slabost uvedbe seminarskih vaj, ki se kljub preoblikovanju izvajajo kot seminarji, kar je v evropskem prostoru edinstveno. Slog poučevanja je ustrezen večini študentov, kot je razvidno iz rezultatov študentskih anket in intervjujev s študenti.

Študenti menijo, da je študij osredotočen na študente in dovolj fleksibilen, kar podkrepijo s primeri sprememb učnih procesov v odgovor na študentsko pobudo. Izjema temu pravilo so dvopredmetni študentje in študentje pedagoške smeri, ki pogosto pridejo v konflikt terminov in obveznosti. Nastali problemi se učinkovito rešujejo na nivoju študenti-profesor z obojestranskim dialogom in fleksibilnostjo. Študijska gradiva so po mnenju študentov primerna in dostopna.

Študenti so aktivno vključeni v izvedbo strokovnih srečanj (Enodnevna akademija) tako organizacijsko kot vsebinsko. Sodelujejo na strokovnih raziskovalnih projektih v okviru ŠIPK in samostojnih raziskovalnih nalogah v sodelovanju z visokošolskimi sodelavci – mentorji.

Študenti samostojno izdajajo časnik, ki ga tudi vsebinsko popolnoma samostojno izpolnijo. V okviru ŠS FF se lahko udeležujejo in sodelujejo pri organizaciji raznih obštudijskih projektov in aktivnosti.

Med študijem se študenti lahko udeležujejo v programu demonstratorstva in tutorskem sistemu, pri čemer je treba upoštevati, da večina študentov nima priložnosti ali motivacije za sodelovanje v vseh zgoraj naštetih dejavnostih. Študenti, ki pa so aktivni na strokovnem, obštudijskem in raziskovalnem področju pa običajno sodelujejo v mnogoterih aktivnostih.

V namen opravljanja praktičnega usposabljanja so na pedagoških smereh sklenjeni sporazumi z izvajalci praktičnega usposabljanja. Kakovost praktičnega usposabljanja se preverja z interno anketo.

Študenti so izpostavili izredno prilagodljivost, ustrežljivost in dostopnost pedagoškega kadra. Z urniki so večinoma zadovoljni, pritožujejo se le glede izredno velikega obsega seminarskih ur, ki so posledica kadrovske podhranjenosti oddelka. Največji izziv pri sestavljanju urnikov predstavljajo dvopredmetne študijske smeri, kjer študentje najpogosteje izpostavljajo prekrivanja in izpostavljajo prekomerne obremenitve. Slednje pripisujejo nerazumevanju nekaterih pedagogov pri izvedbi pedagoških ur, saj večinoma le-te potekajo sočasno za enopredmetne in dvopredmetne programe, razlik med njimi pa

pedagogi ne napravijo. Posledično so študenti dvopredmetnih študijskih programov oddelka Zgodovina poleg svojega drugega študija obremenjeni podobno kot študentje enopredmetnega študijskega programa Zgodovina.

V skladu z razpoložljivo dokumentacijo in razgovori je visokošolskim učiteljem in sodelavcem zagotovljeno spoštovanje njihove avtonomije pri poučevanju in raziskovanju. Predavatelji so odgovorni za izvajanje študijskega programa v okviru svojega predmeta in imajo pri tem polna pooblastila za razvoj in izvedbo predmetov. Pri tem poteka tudi dobra komunikacija s sodelavci na oddelku, kjer skupaj sooblikujejo študijske vsebine. Tudi asistenti so povedali, da imajo možnost izražanja lastnih mnenj pri oblikovanju in izvedbi predmetov ter da je komunikacija z nosilci predmetov dobra. Anketirani predavatelji in asistenti niso dali nobenih želja ali komentarjev o izboljšanih priložnostih za načrtovanje kariere, zato štejemo ta vidik za zadovoljiv. Sistem habilitacij na Univerzi v Mariboru in Filozofski fakulteti je znan ter omogoča zaposlenim načrtovanje svoje kariere. Pri tem imajo veliko možnosti za izpopolnjevanje na svojem področju ter za udeležbo na izobraževanjih in usposabljanjih, ki jih nudi Univerza v Mariboru za svoje zaposlene.

Stiki z deležniki potekajo na formalni in neformalni ravni. Mnogi se seznanjajo z vsebinami visokošolskega zavoda na podlagi obiskov institucij, ki potekajo v okviru učnega procesa. Pri tem so informacije jasne in vedno dostopne. Zlasti delodajalci in študenti so izpostavili dobro obveščenost o poteku študija, medtem ko so nekateri drugi slabše seznanjeni s ŠP Zgodovine. Deležniki so vključeni tudi v oddelčni programski svet, preko katerega pomagajo usmerjati potrebe na tistem segmentu trga dela, ki je zanimiv za diplomante zgodovine.

Skozi proces ocenjevanja je evalvacijska komisija ugotovila, da so SEP ŠP Zgodovine pripravljena na osnovi zahtev UM, a bi lahko bile ugotovitve stanja na posameznih programih bolj specifične in kritične.

Prednosti, priložnosti za izboljšanje in večje pomanjkljivosti oziroma neskladnosti:
Prednosti: <ul style="list-style-type: none">
- Komunikacija na oddelku za zgodovino je zelo dobra, tako med pedagoškimi kadri, kot med predavatelji in študenti;
- Upoštevanje mnenj študentov preko študentskih anket in oddelčnih tutorjev;
- Aktualne raziskave vstopajo v pedagoško delo s posodabljanjem obvezne in neobvezne literature;
- Zainteresirane študente se vključuje v pedagoško in znanstvenoraziskovalno delo s sistemom demonstratorstva;
- Pripravljenost visokošolskega kadra za upoštevanje inovacij in idej študentov;
- Visoka stopnja avtonomnosti študentov pri izbiri izbirnih vsebin in prilagoditvi študija lastnim interesom.
Priložnosti za izboljšanje: <ul style="list-style-type: none">
- Izboljšanje spremljanja kakovosti in izvajanja ukrepov za izboljšave na ŠP, primarno pri identifikaciji ter izvedbi ukrepov in spremljanju njihovih učinkov ter izboljšanje obveščenosti študentov glede SEP ŠP;
- V vsakoletnem SEP ŠP je potrebno nasloviti ukrepe iz predhodnega SEP ŠP in jasno zapisati stanje predvidenega ukrepa oz. stopnjo njegove realizacije;

- Vključevane zunanjih deležnikov pri razvoju in izvedbi ŠP Zgodovine v obliki oddelčnega programskega sveta in Alumnija diplomantov;
- Povečanje praktičnega dela na področjih izven znanstvenoraziskovalnega dela (muzeji, arhivi, itd.);
- Prerazporejanje števila ur v smer večjega števila kontaktnih ur ter s tem povezano zmanjšanje obsega samostojnega dela študentov;
- Zmanjšanje preobremenitve študentov na dvopredmetnih programih;
- Iskanje vzroka nizke prehodnosti študentov v nižjih letnikih in odpravljanje le-tega.

Večje pomanjkljivosti oziroma neskladnosti:

- Večjih pomanjkljivosti ali neskladnosti ni zaznati pri nobenem od obravnavanih ŠP.

Na podlagi končnega Poročila o izvedbi notranje programske evalvacije je oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Mariboru izdelal akcijski načrt z ustrezno definiranimi aktivnostmi in ukrepi ter roki za izvedbo ukrepov, s katerimi so naslovili izpostavljene priložnosti za izboljšanje. Akcijski načrt je potrdil Senat Filozofske fakultete dne 15. 4. 2021.